

DISKUSE

Ještě k zamítnutí žádosti o udělení státního občanství z důvodu ohrožení bezpečnosti státu – některé další souvislosti

Petra Gronwaldtová Wagnerová*

Abstrakt: Autorka v článku upozorňuje na některé souvislosti procesu udělování státního občanství s povinností státu zajistit bezpečnost na svém území. Překládá k diskusi odborné veřejnosti otázku, zda je míra kontroly zpravodajských služeb nastavena dostatečně a zda jsou namístě pochybnosti o tom, je-li dán v celém procesu udělování občanství systémově prostor pro libovůli úřadů.

Klíčová slova: státní občanství, zpravodajské služby, povinnost státu zajistit bezpečnost, soudní aktivismus, dostatečný kontrolní mechanismus

Úvod

V č. 1/2017 časopisu *Správní právo* byl publikován článek na téma nutnosti odůvodňování negativního rozhodnutí Ministerstva vnitra o žádosti o udělení státního občanství České republiky, kdy důvodem pro neudělení státního občanství jsou bezpečnostní důvody.¹

Miroslav Kaštyl se v diskusním článku, se kterým polemizuji, věnoval neudělení státního občanství kvůli ohrožení bezpečnosti státu, respektive faktu, že při neudělení státního občanství z tohoto důvodu nezná účastník řízení důvody, pro které je riziko bezpečnosti v souvislosti s jeho osobou. Cílem jeho příspěvku přitom bylo upozornit na, dle jeho názoru, problematické aspekty současné právní úpravy udělování státního občanství² a tuto právní úpravu analyzovat. Dále pak porovnával právní úpravu udělování státního občanství s právní úpravou obsaženou v zákoně o utajovaných informacích a bezpečnostní způsobilosti³ a vyhodnotil úpravu v tomto zákoně jako zdařilejší. Ačkoliv deklaruje, že uznává potřebu chránit bezpečnostní zájmy státu, nedomnívá se, že není možné neúspěšnému žadateli alespoň nenaznačit, co tak hrozivého bylo v jeho případě shledáno. Autor považuje současnou úpravu udělování státního občanství v těchto případech za příklad vychýlení rovnováhy dvou ústavně chráněných práv, a to práva na bezpečnost a práva na spravedlivý proces, ve prospěch prvního jmenovaného práva. Nesouhlasí přitom s argumentem Ministerstva vnitra, tj. správního úřadu, který řízení o udělování státního občanství vede, že pokud by se žadatel nebo jeho právní zástupce mohli bez omezení

* JUDr. Petra Gronwaldtová Wagnerová, Ministerstvo vnitra. E-mail: petra.gronwaldtova@mvcz.cz. Publikovaný názor je osobním názorem autorky a nepředstavuje oficiální stanovisko úřadu, na kterém působí.

1 KAŠTYL, M. Neudělení státního občanství kvůli ohrožení bezpečnosti státu: měl by žadatel znát důvody? *Správní právo*. 2017, č. 1, s. 14–29.

2 Konkrétně se zaměřuje na § 22 odst. 3 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů.

3 Zákon č. 412/2015 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti.

seznamovat se stanovisky obsahujícími informace o bezpečnostních rizicích, mohly by být odkryty metody nebo zdroje zpravodajských služeb a Policie ČR, případně by žadatel pouze upravil své rizikové aktivity, aniž by od nich ve skutečnosti upustil. V samostatné pasáži se autor věnuje rozdílu v právní úpravě udělování státního občanství a v zákoně o utajovaných informacích, přičemž zdůrazňuje, že zamítavé rozhodnutí podle zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti je přezkoumatelné soudem, podle § 26 zákona o udělování státního občanství je však přezkum vyloučen. V souvislosti s tím si autor klade otázku, kdo ohlídá hlídače, není-li soudního přezkumu. Bez možnosti soudního přezkumu není dle autora zajištěna účinná kontrola rozhodování Ministerstva vnitra v této věci. Závěrem příspěvku pak autor reagoval na v té době čerstvý nálezn Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 5/16 ze dne 11. 10. 2016, kterým Ústavní soud zamítl návrh na zrušení § 22 odst. 3 zákona o státním občanství České republiky, přičemž nesouhlasí s jeho závěrem, že právní úprava představuje ústavně konformní kompromis, souhlasí ovšem s tím, že tato úprava sleduje legitimní cíl – bezpečnostní zájmy státu. Autor trvá s opětovným poukazem na úpravu v zákoně o ochraně utajovaných informací na tom, že musí existovat lepší možnost, jak vyvážit jednotlivé ústavně chráněné zájmy.

Cílem tohoto článku je poskytnout pohled na tuto otázku z jiných úhlů, uvést některá neuvedená či nezdůrazněná fakta a souvislosti, aby si každý na základě dalších informací mohl vytvořit vlastní názor na věc. S ohledem na pojednávanou materii je pak článek diskusním příspěvkem, nikoliv analýzou dostupných fakt. Osobním cílem autorky je pak zmírnit její obavu z efektu spirály mlčení.⁴

1. Bezpečnost, její ochrana a zjišťování jejího ohrožení

Autor zmiňovaného článku považuje za nevyvážené a nefér, že žadatel o státní občanství, jehož žádost byla zamítnuta z bezpečnostních důvodů, nezná „skutečný důvod“ zamítnutí své žádosti, a to ani „rámcově“, aniž by „alespoň tušil“, co je mu vytýkáno. Namítá, že neexistuje rovnováha mezi ústavní povinností státu zajišťovat bezpečnost a právem jednotlivce na spravedlivý proces. To je omyl, který se mi bude velmi těžko vyvracet, a to z jednoho prostého důvodu. Stejně jako nelze plnou argumentaci napsat do rozhodnutí o neudělení státního občanství České republiky z důvodu bezpečnostních rizik, nelze ji naplnit ani do odborného příspěvku, neboť podstatou „neochoty“ moci výkonné detailně popsat skutečné důvody zamítnutí žádosti je prostě to, že z důvodu ochrany bezpečnosti a zájmů České republiky ji nelze publikovat. Zmíněná tvrzení autora diskutovaného článku však lze odmítnout již s poukázáním na text zákona o státním občanství. V § 22 odst. 3 zákona o státním občanství⁵ je uvedeno, že „V případě, že v řízení vyjde na základě stanoviska Policie České republiky nebo zpravodajské služby, které obsahuje utajované informace, najevo, že žadatel ohrožuje bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví, nebo majetkové hodnoty, v odůvodnění rozhodnutí se pouze uvede, že k zamítnutí žádosti došlo z důvodu ohrožení bezpečnosti státu.“

⁴ Elisabeth Noelle-Neumannová ve své teorii spirály mlčení vystihla situaci, ve které se jako správný ukáže názor, který je nejlépe slyšet. Bez ohledu na jeho (ne)pravdivost. Viz ŠKOP, M. In: PŘIBÁŇ, J. – HOLLÄNDER, P. et al. *Právo a dobro v ústavní demokracii, Polemické a kritické úvahy, Spor přirozeného a pozitivního práva: hra o člověku*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011, s. 177.

⁵ Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

Rámcově je tedy vymezeno přímo v zákoně, co je důvodem, a to dokonce skutečným důvodem, byť ne konkrétně uvedeným, pro který je žádost zamítnuta. Je to ohrožení bezpečnosti státu. Žadatelé zamítnutých žádostí z důvodu ohrožení bezpečnosti státu, kteří neuspějí se svým rozkladem ani u ministra vnitra, nejen tuší, proč jejich žádosti nebylo vyhověno. Takových žadatelů tu bylo od nabytí účinnosti současného zákona o státním občanství České republiky, tj. od 1. 1. 2014, původně 17, a to z celkem 9634 žadatelů o udělení státního občanství České republiky. V rámci řízení o rozkladu pak bylo ve čtyřech případech prvoinstanční rozhodnutí zrušeno, když ministr vnitra shledal, že bezpečnostní riziko ve vztahu ke konkrétnímu žadateli pominulo. Za dané období tedy bylo shledáno bezpečnostní riziko u 13 žadatelů o státní občanství.^{6,7}

Souhlasím s tvrzením, že hledání rovnováhy mezi Ústavou zaručenými právy a povinnostmi není jednoduché. Ba co víc, osobně si myslím, že v některých případech není absolutní rovnováha mezi těmito stranami ani možná, ačkoliv je z pohledu teorie žádoucí. A to platí právě v diskutované otázce. Musíme si totiž vytyčit priority a konat v jejich prospěch. Pro stát je jednou z priorit bezpečnost státu a jeho obyvatel. V dnešní době mají klíčovou roli z hlediska bezpečnosti informace – správné a včasné. Ale také udržování určitých informací v tajnosti. K tomu ale leckdy nepostačí jen nesdělít určitou informaci. Jsme zvyklí smát se zlidovělé větě „*my nesmíme ani naznačovat*“, jenže v reálném světě nemůže být směšné, že právě i pouhé naznačení má potenciál zmařit měsíce práce a narušit důvěru mezi spolupracujícími zpravodajskými službami. Poznatky, které mohou hrát roli při udělování státního občanství, nemusejí mít nutně původ na našem území, původním zdrojem nemusejí být vůbec české zpravodajské služby, přesto nebo i právě proto mohou mít zásadní význam pro bezpečnostní situaci v naší zemi. Poskytování, či sdílení těchto poznatků stojí na vztazích důvěry mezi službami. Ztráta takové důvěry může být neobnovitelná a informace, o které tím jako stát můžeme přijít, mohou být osudové.⁸ Zpravodajské služby nejsou bez kontroly, a to dokonce i soudní (k tomu více dále), proto osobně nepovažuji za nějak fatálně nevyvážené, že u několika žadatelů za rok nejsou v rozhodnutí o neudělení státního občanství detailně uvedeny konkrétní důvody jejího zamítnutí. Utajování informací nezakládá presumpci libovůle zpravodajských služeb, takovou presumpci nezakládá ani vyloučení soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení státního občanství z bezpečnostních důvodů. Libovůli nelze zcela vyloučit nikdy, lze však zminimalizovat její riziko nastavením určitého mechanismu kontroly.

⁶ V roce 2016 bylo státní občanství České republiky uděleno 3897 žadatelům a žádost byla zamítnuta ve 404 případech.

⁷ Zdroje: <<http://www.mvcr.cz/clanek/poskytnuti-informace-o-poctu-podanych-zadosti-o-statni-obcanstvi.aspx>> a náleží Ústavního soudu – usnesení pléna ze dne 11. 10. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 5/16 (bod 20).

⁸ Pro ilustraci cituji z otevřených zdrojů: „*V době, kdy anticivilizační rizika mají globální rozměr, je mezinárodní spolupráce partnerských zpravodajských služeb – které mají za úkol závažné hrozby předvídat a eliminovat – zcela klíčová a nezastupitelná. Bez její existence by například terorismu a organizovanému zločinu vůbec nebylo možné čelit. Souhlas ke spolupráci Bezpečnostní informační služby se zahraniční zpravodajskou službou schvaluje vláda. V současné době je BIS oprávněna bilaterálně spolupracovat s více jak stovkou služeb z 65 zemí. Aktivní kontakty probíhají s více než 60 službami. Mezi BIS a jejími zahraničními partnery dochází každoročně k výměně několika tisíců zpráv a několika stovkám osobních jednání (přesná čísla jsou ve veřejné výroční zprávě). Hlavními tématy širokých mezinárodních kontaktů jsou terorismus, organizovaný zločin, šíření zbraní hromadného ničení, obchod s vojenskou technikou a konvenčními zbraněmi, kontrašpionáž a nelegální migrace. Neaktivnější je komunikace s partnery ze sousedních zemí, s kterými sdílíme stejné problémy a zkušenosti, a se službami členských států NATO. Spolupráce v rámci NATO zavedla BIS – zejména v souvislosti s bojem proti mezinárodnímu terorismu – i do vzdálenějších oblastí, které dříve nebyly v popředí jejího zájmu. Pro případ naléhavé potřeby, vycházející z bezprostředního rizika, je BIS připravena a schopna navázat spojení i se zpravodajskými službami, které jsou mimo akční rádius jejích kontaktů.*“ – zdroj: <<https://www.bis.cz/mezinarodni-spoluprace.html>> [cit. 2017-03-20].

2. Podmínky účinné ochrany bezpečnosti

Stejně jako notorieta, že právo jednotlivce končí tam, kde začíná právo jiného, musí, dle mého názoru, také platit, že tam, kde je působnost vyhrazena jedné státní moci, nemá do ní kontraproduktivně zasahovat moc jiná – aby mohl stát fungovat, musí při zakotvení dělbě moci všechny její složky spolupracovat, musí jít o soukolí, kde do sebe ozubení jednotlivých kol zapadá a umožňuje pohyb – pokud možno vpřed. Jakmile se jedno kolo začne točit protisměrně, je jen otázkou času, kdy se celý aparát zhroutí. O tom se již napsalo mnoho a mnohem propracovaněji.⁹ Zajímavé ovšem je, že při výčtu brzd a protivah mezi mocemi zákonodárnou, výkonnou a soudní v České republice neuvádějí autoři teoretickoprávních publikací žádnou brzdu ze strany moci výkonné vůči moci soudní (vyjma amnestie, která se ale na běžnou činnost moci soudní vztahuje v minimálním rozsahu). Hovoří se pouze o významné pravomoci jmenovat soudce.

„*Stát je formou organizace společnosti, instituce veřejného zájmu, jejíž neodlučitelnou vlastností je mocenská autorita. [...] je produktem i nástrojem veřejného zájmu, a tato instituce je [...] zformulována (v moderním státě) v ústavě.*“¹⁰ Mezi funkce státu patří funkce regulačně normativní, funkce organizace služeb veřejného zájmu, funkce ochranná (vnitřní i vnější) a funkce výkonu spravedlnosti. Podstatným znakem výše uvedených funkcí je, že jsou vykonávány ve veřejném zájmu, čili nutně v některých případech i exkluzivně jako výraz suverenity státu a stát je jejich garantem.¹¹ Na tomto poměrně stručném konstatování se s dobou nic nezměnilo, neboť se nezměnila ani relevantní ustanovení ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Moc soudní zajišťující primárně funkci výkonu spravedlnosti, stejně jako moc výkonná jsou tedy mocemi státu, každá je jednou z částí státní moci.¹² Státní moc dle čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky *slouží všem občanům*, a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

Již z uvedené dikce se mi jeví, že není možné v případech, kdy zákonodárce stanoví pravomoc a zároveň odpovědnost za určitou agendu moci výkonné a rámec jejího uplatňování vymezí zákonem, aby moc soudní toto zákonné vymezení modifikovala¹³ a přitom ještě s nemalou pravděpodobností, že to bude v neprospěch občanů jejího státu i všech ostatních fyzických a právnických osob, které fakticky mají k České republice opravdové pouto¹⁴ – tedy v neprospěch těch, jejichž existence je s Českou republikou bytostně spjata.

Jak jsem již v textu připomněla, moc výkonná nemá vůči moci soudní žádnou brzdu, neboť moc soudní má „brzdit“ moc zákonodárná – např. prostřednictvím toho, že zákonem stanoví v případech, kdy je to opodstatněné veřejným zájmem, vynětí určitých

⁹ Například BOGUSZAK, J. In: VEVERKA, V. – BOGUSZAK, J. – ČAPEK, J. *Základy teorie práva a právní filozofie. Část IV.* Praha: Codex, 1996; PAVLÍČEK, V. – HŘEBEK, J. *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 1. díl Ústavní systém.* 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání. Praha: Linde, 1998; ŠAMALÍK, F. *Občanská společnost v moderním státě.* Brno: Doplněk, 1995.

¹⁰ KLÍMA, K. *Ústavní právo.* Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 25.

¹¹ *Ibidem*, s. 26.

¹² Čl. 2 odst. 1 Ústavy.

¹³ „*V každém momentu má být právní stát – součinností legislativy, exekutivy a soudů – normativně dostatečně určitý. Parlamentu přísluší v moderním státě ústřední místo, neboť právě v něm je akumulována demokratická legitimita, z níž se v parlamentní demokracii odvíjí legitimita všech ostatních státních orgánů, vlády, prezidenta (toto již s ohledem na zavedení přímé volby prezidenta pozbylo relevance – pozn. aut.), soudů.*“ – ŠAMALÍK, F. *Občanská společnost v moderním státě*, s. 6.

¹⁴ Ad „*genuine link*“ viz rozsudek mezinárodního soudního dvora v kauze *Nottebohm* (rok 1955).

úkonů moci výkonné ze soudního přezkumu. To je zcela legitimní a také logické. Je však moc zákonodárná – text zákona – v dnešní době ještě limitem pro soudní rozhodování? Ještě před několika lety by položení takové otázky vzbuzovalo pochybnost, zda ten, kdo ji klade, vůbec právo studoval. Nejistotu při odpovědi i nejistotu do právního prostředí však dnes vnáší tzv. soudní aktivismus,¹⁵ který, jak se již v některých zemích ukázalo, nakonec vnáší nejistotu a hodnotovou labilitu do celé společnosti. Rizikem je proces zba-
vování společnosti odpovědnosti za ni samotnou (zákonodárce za přijaté zákony, úřady za správní rozhodování atd.). Do jurisdikce soudů se dostala témata lékařská, ekonomická i bezpečnostní, o kterých sami soudci odborně rozhodovat nemohou.¹⁶ Sami soudci jsou si tohoto stavu také vědomi. Nejen toho, že nemohou být odborníky na všechna odvětví, ale také toho, že to nejsou výhradně oni, kdo by měl formulovat veřejný zájem, o čemž svědčí i jejich snaha na současnou tendenci reagovat.¹⁷

Vzpomněla jsem si v této souvislosti na text jedné publikace, kterou jsem nedávno četla, a dovolím si zde z ní citovat následující slova Josefa Ratzingera: „*Cíl státu nemůže spočívat jen v bezobsažné svobodě; na to, aby stát založil smysluplný a životaschopný řád lidského soužití, potřebuje minimální míru pravdy, jež není zmanipulovatelná. Jinak klesne, jak říká Augustin, na úroveň dobře fungující bandy lupičů, poněvadž by podobně jako ona spočíval pouze na funkčnosti, ne na spravedlnosti, jež je dobrá pro všechny. Stát proto musí přijmout nezbytnou míru poznání a pravdy o dobru z vnějšku. Toto „zvnějšku“ by v nejpříhodnějším případě mohl být čistý náhled rozumu, jenž by musel být pěstován a chráněn nějakou nezávislou filosofií. Prakticky ale taková čistá, na dějinách nezávislá rozumová nepochybnost neexistuje. Metafyzický a morální rozum působí jen v historických souvislostech, na nichž závisí a které zároveň překračuje.*“¹⁸

Stát tedy má fungovat jako dobře promazané soukolí, zajišťovat osobám s ním spjatým to, co jim ústavně garantuje, a to prostřednictvím složek státní moci – moci zákonodárné, výkonné a soudní. Každá ze státních mocí má své pole působnosti, nejde však o pole, která by byla ohrazena nepropustnými stěnami – někdy přesáhne jedna z mocí do druhé (ozubená kolečka soukolí do sebe musejí zapadat), ale nikdy by neměla jedna z mocí zasahovat do sféry druhé moci v oblasti, za kterou nese plnou odpovědnost tato „druhá“ moc.

Za bezpečnost České republiky a jejích obyvatel je fakticky odpovědná moc výkonná, pohybuje se přitom v rámci vymezeném mocí zákonodárnou a je kontrolována mocí soudní.

¹⁵ Za soudní aktivismus je považována činnost soudu, která se vymyká tradičnímu pojetí jeho role, tj. předvídatelně rozhodovat spory. Soudní aktivismus mění justici v legislativu, případně v politiku. V českém právním prostředí srov. např. NANTL, J. Soudní aktivismus nebo soudní partyzánský? In: *Jiné právo* [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2012/06/jiri-nantl-soudni-aktivismus-nebo.html>>, KOLMAN, P. *Ústavní soud by si neměl hrát na třetí komoru, a to ani pokud je veden dobrými úmysly*. Dostupné z: <<http://www.reflex.cz/clanek/komentare/84000/ustavni-soud-by-si-nemel-hrat-na-treti-komoru-parlamentu-a-to-ani-pokud-je-veden-dobrymi-umysly.html>> [cit. 2018-03-26], TKAČIKOVÁ, J. *Zpráva z konference „Dělba soudní moci v České republice“*. Dostupné z: <<https://journals.muni.cz/cvpv/article/viewFile/7909/7182>> [cit. 2018-03-26] a další. Srov. z poslední doby i HORVATH, J. II. *How Judges Become Tyrants*. Dostupné z: <<https://www.crisismagazine.com/2018/judges-become-tyrants>> [2018-08-31].

¹⁶ HOŘEŇOVSKÝ, J. Kritický nástin politizace soudní moci. *Právník*. 2016, roč. 154, č. 10, s. 924–935.

¹⁷ V první řadě je nutno zmínit soudní doktrínu *judicial restraint*, kterou v citovaném článku na s. 927 zmiňuje Jan Hořeňovský. Dále – konkrétně ve vztahu k moci výkonné – se hovoří o kvazisoudních orgánech, kvazisoudním přezkumu – viz např. POMAHAČ, R. Úřady a soudy – přezkum nebo dialog? *Právník*. 2016, roč. 154, č. 10, s. 882.

¹⁸ HOLLÄNDER, P. In: PŘIBÁŇ, J. – HOLLÄNDER, P. et al. *Právo a dobro v ústavní demokracii. Polemické a kritické úvahy. Esej č. 2 – Vážně jsme už všichni pozitivisté?* Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011, s. 40–41.

Za ochranu bezpečnosti se dle ústavního zákona o bezpečnosti České republiky¹⁹ považuje ochrana svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. Zmíněným ústavním zákonem je tato ochrana označena za základní povinnost státu. Dále tento ústavní zákon výslovně určuje, že bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby (bez dodatku typického pro ústavní zákony, že podrobnosti stanoví zákon). Dále ústavní zákon zakotvuje Bezpečnostní radu státu, která je tvořena výhradně členy vlády – především premiérem a dále členy, které sama vláda určí svým rozhodnutím. Z toho vyplývá, na kom leží odpovědnost za ochranu bezpečnosti.

Pokud jde o kontrolu činnosti zpravodajských služeb, která hraje při vytváření si názoru na rozsah odůvodňování rozhodnutí o neudělení státního občanství České republiky z bezpečnostních důvodů zásadní roli, lze uvést vše, co stanovují relevantní právní předpisy.

Zákon o zpravodajských službách České republiky²⁰ vymezuje, že v České republice působí tyto zpravodajské služby: Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství jako součást Ministerstva obrany.

V čele zpravodajských služeb stojí ředitelé. Ředitele Bezpečnostní informační služby jmenuje, po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu příslušném ve věcech bezpečnosti, vláda. Z výkonu své funkce je ředitel Bezpečnostní informační služby odpovědný vládě, která ho též odvolává. Ředitele Úřadu pro zahraniční styky a informace jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem vlády. Z výkonu své funkce je ředitel Úřadu pro zahraniční styky a informace odpovědný ministru vnitra. Ředitele Vojenského zpravodajství jmenuje, po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu příslušném ve věcech bezpečnosti, ministr obrany se souhlasem vlády. Z výkonu své funkce je ředitel Vojenského zpravodajství odpovědný ministru obrany, který ho též se souhlasem vlády odvolává.

Bezpečnostní informační služba zabezpečuje informace o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky; o zpravodajských službách cizí moci; o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství; o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky, a o činnostech týkající se organizovaného zločinu a terorismu. Úřad pro zahraniční styky a informace zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. Vojenské zpravodajství zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro obranu a bezpečnost České republiky; o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany; o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany České republiky a o záměrech a činnostech ohrožujících utajované skutečnosti v oblasti obrany České republiky. Další úkoly zpravodajské služby plní, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána.

Za činnost zpravodajských služeb odpovídá a koordinuje ji vláda. Vláda a prezident republiky ukládají zpravodajským službám úkoly v mezích působnosti těchto služeb. Prezident republiky ukládá zpravodajským službám úkoly s vědomím vlády. Zpravodaj-

¹⁹ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

²⁰ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších právních předpisů.

ské služby navzájem spolupracují na základě dohod uzavíraných se souhlasem vlády. Spolupráci se zpravodajskými službami cizí moci mohou zpravodajské služby uskutečňovat pouze se souhlasem vlády.

Vláda, která je vrcholným orgánem moci výkonné, je politicky odpovědná Poslanecké sněmovně. Poslanecká sněmovna je o činnosti zpravodajských služeb informována vládou prostřednictvím svého příslušného orgánu pro zpravodajské služby. Vláda informuje příslušný orgán jednou ročně a kdykoliv o to požádá o činnosti zpravodajských služeb a dále vždy při získání informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky. Vláda jednou ročně poskytne příslušnému orgánu údaje o počtu případů poskytnutí informací, ve kterých jsou zpravodajské služby činné, s uvedením jednotlivých oblastí působnosti zpravodajských služeb. Členové příslušného orgánu a další osoby, které se zúčastní jednání tohoto orgánu o činnosti zpravodajských služeb, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvědí při výkonu své funkce nebo při účasti na jednání tohoto orgánu o činnosti zpravodajských služeb a mohou být zbaveni povinnosti zachovávat mlčenlivost pouze usnesením Poslanecké sněmovny.

Z pohledu práva jsou zpravodajské služby odpovědné vládě, která sama odpovídá moci zákonodárné. Mimo to sama činnost zpravodajských služeb podléhá kontrole ze strany Poslanecké sněmovny (Výbor pro obranu, Výbor pro bezpečnost) i ze strany soudů (k bankovním informacím se kupříkladu zpravodajská služba nedostane bez souhlasu předsedy senátu Vrchního soudu v Praze).

Činnost zpravodajských služeb podléhá kontrole vlády a Parlamentu (§ 12 zákona o zpravodajských službách ČR).

3. Konkrétní kontrolní mechanismy u zpravodajských služeb

Ze strany vlády jsou tyto možnosti zásadní, jak je uvedeno shora. Vláda zpravodajské služby úkoluje, kontroluje jejich úkolování, kontroluje je a vyvozuje z informací, které o jejich činnosti má, i odpovědnost – včetně té personální.

Ze strany Poslanecké sněmovny je to v konkrétních případech především možnost zřízení vyšetřovací komise²¹ a v obecné rovině pak možnost ovlivnění výše finančních prostředků, se kterými služby mohou disponovat, při schvalování státního rozpočtu.²²

Od 1. 1. 2018 pak nabyla účinnosti novela zákona o zpravodajských službách,²³ přičemž, jak vyplývá z důvodové zprávy k této novele, bylo hlavním důvodem předložení této novely vědomí, že oprávnění zpravodajských služeb jsou posilována v souvislosti s rostoucí četností bezpečnostních rizik a že je proto třeba vyvážit tato oprávnění posílením neexekutivní kontroly jejich činnosti. Jde především o zavedení dvouúrovňového systému kontroly zpravodajských služeb, kdy vedle zvláštních kontrolních orgánů Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, které již existovaly pro Bezpečnostní informační službu a pro Vojenské zpravodajství (a na základě uvedené novely nově také pro Úřad pro

²¹ Ustanovení § 48 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny.

²² Návrh zákona o státním rozpočtu na další rok předkládá vláda Parlamentu ke schválení před každým novým rozpočtovým obdobím. K aktuálním výdajům na bezpečnost doporučují zajímavé tabulky a grafy na <<http://monitor.statnipokladna.cz/2013/statni-rozpocet/>>.

²³ Zákon č. 325/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony.

zahraniční styky a informace), byl zřízen také expertní kontrolní orgán druhé úrovně, tzv. Orgán nezávislé kontroly zpravodajských služeb České republiky. Ten má být složen z důvěryhodných, bezpečnostně prověřených a veřejností respektovaných osob.

Ze strany soudů jde potom především o udělení souhlasů – například pro poskytnutí přístupu k bankovním informacím a nasazení zpravodajské techniky.²⁴ Proti rozhodnutí soudce není přípustný opravný prostředek.

Další kontrola probíhá ze strany Nejvyššího kontrolního úřadu, který kontroluje plnění úkolů hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu podle zvláštních právních předpisů.

Nezanedbatelná je v demokratickém zřízení i kontrola veřejností, byť jde jen o obecnou kontrolu činnosti zpravodajských služeb, která probíhá zprostředkovaně – prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, nebo přes internetové stránky služeb. Na nich jsou volně přístupné např. výroční zprávy či různá aktuální sdělení.

Není na místě pominout ani vnitřní kontrolu, kterou mají služby nastavenu přes vlastní inspekce či vnitřní odbory auditu. Jejich posláním je zamezit aktivitám, které jsou neslučitelné s postavením a fungováním zpravodajské služby, nepřipustit ohrožení její bezpečnosti, zneužití a únik informací, odhalovat porušování vnitřních předpisů a upozorňovat na případné nedostatky a chyby ve využívání prostředků v oblasti materiálního, technického a administrativního zázemí.²⁵

Ze shora uvedeného výčtu vyplývá, že právní nastavení kontroly činnosti zpravodajských služeb nelze považovat za nedostatečné.

K právnímu rámci fungování zpravodajských služeb napsal zajímavý článek Daniel Havránek.²⁶ V něm mimo jiné vysvětluje, že „*Základní a nosnou funkcí zpravodajských služeb je poskytovat vládě a dalším oprávněným adresátům kvalifikované informační služby v oblastech ochrany základů demokratického právního státu, zajišťování vnější a vnitřní bezpečnosti a ochrany dalších strategických zájmů České republiky v ekonomické a zahraničněpolitické oblasti. [...] Potenciál zpravodajských služeb k narušování osobní integrity spočívá v získávání a shromažďování informací skrytými způsoby, které zasahují do základních práv a svobod. Jde o specifické prostředky získávání informací, jejichž nasazení se realizuje za podmínek a postupy předepsanými příslušnými zákony. [...] Působení zpravodajských služeb spočívá v získávání, shromažďování a vyhodnocování zákonem vymezeného druhu informací.*“²⁷

Zpravodajské služby tedy shromažďují podklady pro rozhodování odpovědných orgánů, aby tyto mohly rozhodovat odpovědně. Jde přitom o podklady zásadní, které si však příslušný orgán z povahy věci nemůže obstarat sám, bez jejichž znalosti by ovšem nemohl odpovědně rozhodovat ve veřejném zájmu. Zákon přitom vymezuje okruhy informací, které mohou zpravodajské služby zjišťovat, způsob jejich získávání i způsob kontroly do držování zákonných postupů.

²⁴ Rozhoduje předseda senátu Vrchního soudu příslušného podle sídla zpravodajské služby. Soudce je oprávněn požadovat informace, zda důvody pro nasazení zpravodajské techniky trvají. Např. ustanovení § 11a zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Proti rozhodnutí soudce o této věci není přípustný opravný prostředek (!).

²⁵ Zdroj: <www.bis.cz>.

²⁶ HAVRÁNEK, D. Právní rámec spolupráce zpravodajských služeb a Policie České republiky. *Správní právo*. 2014, č. 3, s. 167 an.

²⁷ *Ibidem*, s. 170–171, právní základ těchto myšlenek pak obsahuje § 2 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

4. Judikatura k diskutované otázce

Judikatura je výsledkem soudní činnosti, která spočívá v tom, že soudy poskytují zákonem nebo mezinárodní smlouvou stanoveným způsobem ochranu právům. Právo na občanství existuje v současné době pouze v tom smyslu, že nikdo nesmí být násilně zbaven státního občanství a každý má právo nějaké občanství mít (jde o tedy o ochranu existujícího občanského statusu a předcházení případům bezdomovectví).²⁸ Právo na nabytí konkrétního státního občanství se v katalogu lidských práv nenachází, a to ani na mezinárodní úrovni.²⁹ Pokud se soudy tedy k otázce udělování státního občanství vyjadřují, pak pouze v souvislosti s tím, zda byly v řízení o žádosti o udělení státního občanství splněny stejné principy, které se vztahují na institut neudělení státního občanství. Těmito principy jsou zákaz svévole a důkladné zhodnocení následků pro žadatele.³⁰ V případech, kdy se jedná o bezpečnostně citlivé otázky, pak Evropský soud pro lidská práva při aplikaci těchto principů akceptuje i relativně omezené procesní záruky.³¹

Pokud jde o českou judikaturu, zatím k dané problematice v podstatě neexistuje.³² Utajované informace související s osobou žadatele jsou *ex lege* vyloučeny ze soudního spisu. Řízení o udělení státního občanství probíhá podle zákona, „ve hře“ je tak jediné možné zrušení zákonné úpravy, pokud by Ústavní soud shledal, že je protiústavní.

V souvislosti s diskutovanou otázkou lze uvést zatím pouze recentní nález Ústavního soudu, kterým byl zamítnut návrh na zrušení § 22 odst. 3 zákona o státním občanství, Pl. ÚS 5/16 z 1. 10. 2016 (č. 393/2016 Sb.) a který je již hojně rozebírán i v odborných pracích.³³ Dovolím si toho využít a citovat z jedné interpretace: „*V odůvodnění nálezu Ústavní soud formuloval postoj k nastolenému problému, se kterým se ztotožňují. Odkázal na předchozí judikaturu, ze které vyplývá, že v případech, kdy státoobčanský svazek nevzniká ex lege, ale na základě rozhodnutí příslušného orgánu státu, má stát nezadatelné právo rozhodnout, zda určitě osobě občanství udělí, a pokud tak neučiní, neporušuje tím žádná základní práva. Jinak řečeno, není žádného základního práva, které by suverénní stát mohl porušit tím, že cizinci státní občanství svým rozhodnutím neudělí (usnesení ze dne 8. 3. 2000 sp. zn. IV. ÚS 586/99 nebo usnesení ze dne 17. 5. 2007 sp. zn. II ÚS 624/06). Ústavní soud dále konstatoval, že oproti zájmu jednotlivce být zpraven o tom, které důvody vedly k přijetí rozhodnutí orgánu veřejné moci, však v daném případě stojí shora uvedený bezpečnostní zájem státu, výslovně vyjádřený v čl. 1 ústavního zákona o bezpečnosti České*

²⁸ Např. KINDLOVÁ, M. – HONUSKOVÁ, V. Odnímání občanství, nebo jeho alternativy? In: ŠTURMA, P. – TYMOFEJEVA, A. (eds) a kol. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv. Studie z lidských práv č. 12*. Praha: Univerzita Karlova, 2017, s. 76 an., nebo KRYSKA, D. Zbavení státního občanství pohledem vnitrostátního práva v historické perspektivě. In: BÍLKOVÁ, V. – KYSELA, J. – ŠTURMA, P. (eds) a kol. *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016, s. 197.

²⁹ K judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, Evropské komise pro lidská práva a vztahu Evropské úmluvy o lidských právech a Evropské úmluvy o státním občanství srov. příspěvek, který publikovala TYMOFEJEVA, A. Právo na občanství v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. In: ŠTURMA, P. – TYMOFEJEVA, A. (eds) a kol. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv. Studie z lidských práv č. 12*. Praha: Univerzita Karlova, 2017, a v něm uvedený případ *Rodina K. a W. proti Nizozemsku*, stížnost č. 11278184 – „*the right to acquire particular nationality is neither covered by nor sufficiently realted to this (A8) or any other provision of the Convention...*“.

³⁰ Viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. února 2017 v případě *K2 proti Spojenému království*, stížnost č. 42387/13.

³¹ *Ibidem*.

³² Samozřejmě existuje judikatura Nejvyššího správního soudu, ta však směřuje k procesnímu postupu Ministerstva vnitra a ministra vnitra u řízení o rozkladu proti rozhodnutí o udělení státního občanství, případně ke způsobu vypořádání se s důkazy v tomto řízení. Specifické otázky vyhodnocování bezpečnostního rizika se ale netýká.

³³ Např. HŘEBEJK, J. Dvojitý občanství a bezpečnost státu. In: ŠTURMA, P. – TYMOFEJEVA, A. (eds) a kol. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv. Studie z lidských práv č. 12*. Praha: Univerzita Karlova, 2017.

*republiky, podle kterého je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot základní povinností státu.*³⁴

Je korektní dodat, že k tomuto nálezu tři soudci Ústavního soudu dali svá disentanční stanoviska.³⁵

V současné době je u Ústavního soudu projednáván návrh na zrušení § 26 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství, ve znění pozdějších předpisů, vedený pod sp. zn. Pl. ÚS 39/17. Ústavní soud tedy bude rozhodovat o ústavnosti soudní výluky u rozhodnutí o neudělení státního občanství z důvodů bezpečnostních rizik.

5. Pohled do zahraničí

Ochrana vnější i vnitřní bezpečnosti je prioritou každého státu, který chce mít budoucnost. Jelikož bezpečnost státu bytostně souvisí s jeho existencí jako takovou, je považována za veřejný zájem nejvyšší priority. Už jen z toho je logické, že stát i jeho orgány dávají přednost (dochází-li ke kolizi a nelze-li jinak) ochraně své bezpečnosti před ochranou práva jednotlivce – dokonce, i kdyby mělo jít o právo jednotlivce na život (např. prioritu bude mít izolování osob s prudce nakažlivou chorobou od ostatní zdravé populace, a ne poskytování léčby osobám s touto chorobou), natož pak, jde-li o jiné právo – kupříkladu právo na informace nebo na spravedlivý proces.

Této logice odpovídá i aplikace mezinárodních smluv a právních předpisů v oblasti udělování státního občanství. V odborných pracích k této otázce se proto autoři odvolávají především na vysvětlující zprávu k čl. 11 Evropské úmluvy o státním občanství s tím, že v rozhodnutích o státním občanství, která se dotýkají národní bezpečnosti, se uvádí jen minimum informací.³⁶ Státy si přitom ve svých právních předpisech výslovně zakotvují přednost ochrany veřejného zájmu před zájmem žadatele o občanství. K procedurální otázce zpracování poznatků k potenciálním bezpečnostním rizikům spojených s osobou žadatele o státní občanství se pak povětšinou ani oficiálně nevyjadřují, natož aby se ji pokoušely nějak právně zakotvit. Jinými slovy, poznatky zpravodajských služeb jsou zásadní pro udělení státního občanství žadateli ve všech zemích, Česká republika pak prostřednictvím § 22 odst. 3 zákona o státním občanství patří k těm transparentnějším, neboť otevřeně říká, že důvody, pro které žadatel je bezpečnostním rizikem, se neuvádějí a z důvodu utajení nejsou ani součástí spisového materiálu. Česká právní úprava hladce splňuje požadované procedurální minimum vymezené standardy lidských práv.³⁷

To, že nejde o nepřiměřený postup, lze opřít i o přístup, který byl Velkou Británií zvolen v případě *SSHD vs. MB (FC)* v roce 2007. Šlo o spor v rámci tzv. kontrolních příkazů, které byly zavedeny legislativou v roce 2005 jako jeden z prostředků předcházení teroristickým

³⁴ Ibidem, s. 58–59.

³⁵ První odlišné stanovisko vůči výroku nálezu i jeho odůvodnění společně dali soudci Kateřina Šimáčková a Vojtěch Šimíček, druhé samostatné odlišné stanovisko dal vůči odůvodnění nálezu soudce Ludvík David – viz <https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2016/Pl._US_5_16_vcetne_disentu.pdf>.

³⁶ *Explanatory Report to the European Convention on Nationality*. Dále srov. např. HAILBRONNER, K. Nationality in public international law and European law. In: BAUBÖCK, R. – ERSBØLL, E. – GROENENDIJK, K. – WALDRAUCH, H. (eds). *Acquisition and loss of Nationality: Policies and trends in 15 European Countries*. Amsterdam University Press, 2006.

³⁷ BAUBÖCK, R. – ERSBØLL, E. – GROENENDIJK, K. – WALDRAUCH, H. (eds). *Acquisition and Loss of Nationality, Policies and Trends in 15 European Countries, Summary and Recommendations. Results of EU-project: The Acquisition of Nationality in EU Member States: Rules, Practices and Quantitative Developments (NATAC)*. Vienna: Institute for European Integration Research, Austrian Academy of Sciences, 2006.

činům. Kontrolní příkazy může vydat ministr proti jednotlivci v případě, že má důvodné podezření z možného rizika. V daném případě byla pak v rámci přezkumu takového kontrolního příkazu řešena otázka přístupu k utajovaným informacím. Rozhodnutí o kontrolním příkazu totiž bylo na základě materiálu, který byl utajený, což vzbudilo pochybnosti, zda nejde o postup porušující článek 6 Evropské úmluvy o lidských právech. K prolomení utajení materiálu v daném případě nedošlo v důsledku využití „kaučukového ustanovení“ britského zákona, kterým byla Evropská úmluva o lidských právech do britského práva transponována (*Human Rights Act*, 1998), s tím, že druhým právním postupem by byla derogace od článku 6 Evropské úmluvy pro lidská práva.³⁸

Jak vyplývá ze srovnávací studie mezi patnácti evropskými zeměmi,³⁹ při hodnocení bezpečnostních rizik, se od uchazečů o státní občanství vyžaduje, aby měli dobrý charakter („*good character*“). Převládají velmi obecné formulace toho, co je materiálně od žadatele v dané věci požadováno – „*good character*“/Irsko, „*good moral character*“/Portugalsko, „*good civic conduct*“/Španělsko, „*respectable life*“/Švédsko, „*good character*“/Velká Británie,⁴⁰ „*integrity requirement*“ a „*no punishable acts*“/Dánsko a Finsko, „*decent life and manners*“ a „*civic and loyal behaviour towards French institutions*“/Francie, „*morals and personality*“/Řecko. Nesmí se naopak vyskytnout „*serious facts with respect to the person*“/Belgie.

Z uvedených studií pak vyplývá, že jasnější pravidla mají Rakousko, Německo, Lucembursko a Nizozemí.

Z literatury nelze opomenout publikaci Paula Gilberta *Terrorism, Security and Nationality, An introductory study in Applied Political Philosophy* vydanou již mnohokrát (např. jako e-kniha, Taylor & Francis e-Library, 2007).

Závěr

Cílem tohoto příspěvku nebylo podat podrobnou analýzu popisovaného problému, nýbrž přispět do diskuse k tématu, které se může jevit jako marginální, má však rozsáhlé konsekvence. Ty spatřuji v hrozbě zpochybňování základních povinností státu a z toho plynoucí ztráty jeho schopnosti efektivních řešení krizových a posléze i běžných situací, v rozvolňování přístupu k utajovaným informacím, které může ohrozit důvěru a spolupráci spřátelených zemí, a v neposlední řadě v přílišném bujení soudcovského aktivismu.

Z ustanovení § 8 odst. 3 zákona o zpravodajských službách vyplývá, že k předávání informací o zjištěných příslušným orgánům dochází jen v případě, pokud tím nedochází k ohrožení důležitého zájmu *sledovaného příslušnou zpravodajskou službou*. Stejně jako žadatel v případě uvedení v rozhodnutí, že mu nebylo státní občanství České republiky uděleno v důsledku zjištění zpravodajských služeb, nemá jistotu, jaká konkrétní zjištění vedla k tomuto závěru, a dle mého názoru ji s ohledem na veřejný zájem ani mít nemůže, tak ani Ministerstvo vnitra, které rozhoduje o dané žádosti, nemá jistotu, že reálně neexistují důvody pro neudělení státního občanství České republiky, pokud nejsou tyto důvody

³⁸ LIPOVSKÝ, M. Omezování svobody pohybu v krizích – britská zkušenost. In: BÍLKOVÁ, V. – KYSELA, J. – ŠTURMA, P. (eds) a kol. *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016, s. 127.

³⁹ BAUBÖCK, R. – ERSBØLL, E. – GROENENDIJK, K. – WALDRAUCH, H. (eds). *Acquisition and Loss of Nationality, Policies and Trends in 15 European Countries. Volume I: Comparative Analyses*, s. 149–150.

⁴⁰ Příručka k obsahu tohoto pojmu je dostupná z: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/658456/annex-d-v2.0-EXT.pdf>.

zpravodajskou službou sděleny. A to bezpochyby sděleny být nemusejí, pokud by jejich sdělením byl ohrožen důležitý zájem sledovaný zpravodajskými službami. Může se tedy stát i to, že osoba, která poskytne našemu státu informace, které pro něj mají klíčovou hodnotu, získá státní občanství, protože je tím sledován zájem České republiky, ač by podle faktických zjištění bez tohoto důležitého faktoru státní občanství nezískala.

Otázka nezní, zda je to správné, ale zda je to pro nás – tím míním pro naši společnost – akceptovatelné. Je pro nás akceptovatelné riziko, že v rámci sledování jiného důležitého zájmu nebudeme znát v některém případě všechna relevantní fakta? S tím, že možná kvůli tomu padne neodůvodnitelné rozhodnutí?⁴¹ Libovůli ani omyl nelze vyloučit nikdy, ale to ani ze strany soudu. Jsme jenom lidé.

Pro mne osobně je podstatné, že ze zákona vyplývá mechanismus kontroly, který má několik úrovní a že tato kontrola probíhá (proto jsem také věnovala část příspěvku popisu kontroly zpravodajských služeb). Souhlasím navíc s názorem, že ochrany základních lidských práv je možné dosahovat nepřímo i tím, že ponecháme státu dostatečný prostor a efektivní struktury pro zajišťování bezpečnosti.⁴²

František Šamalík při psaní o vztahu řádu a svobody hovoří o „správném poměru“. Píše, že *„Naivní víra ve vládu jako takovou, tj. bez důrazu na její demokratický zdroj a kontrolu, je jistě stejně nebezpečná jako naivní důvěra ve volný trh, svobodnou ekonomiku, individuální svobodu. [...] Prvky ‚pravdy‘ (v sociálním a morálním významu, tedy ve smyslu harmonie zájmů) jsou na obou stranách a každá z nich může na svých prioritách vytvořit vlastní vizi státu a občanské společnosti, jež se však bude víceméně rozcházet se ‚správným poměrem‘ a v míře tohoto rozchodu vytvářet společenská napětí. Jako ve všech lidských věcech i zde se jedná o problém míry a objektivních možností.“*⁴³

⁴¹ K tomu srov. ONDŘEJEK, P. Výjimečné stavy a úskalí legality. In: BÍLKOVÁ, V. – KYSELA, J. – ŠTURMA, P. (eds) a kol. *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016.

⁴² HAVRÁNEK, D. Duální role právního státu při zajišťování bezpečnosti. *Právník*. 2006, roč. 144, č. 3, s. 291 an.

⁴³ ŠAMALÍK, F. Občanská společnost v moderním státě, s. 81–82.

Once More on Rejection of an Application for Citizenship due to Threats to State Security – More Context

Petra Gronwaldtová Wagnerová

Abstract: The author points out in the article some links between the citizenship granting process and the State duty to guarantee national security and safety in its territory. She initiates discussion amongst professional public by asking the question whether the extent of control of intelligence services is adequate as well as whether there is a scope for systematic misusing of the discretionary authority by administrative bodies during the process of granting the Czech citizenship.

Key words: nationality/citizenship, intelligence services, the state duty to guarantee national security, judicial activity, adequate control mechanism